

דבר תורה לפרשת ויקרא

ספר ויקרא מכונה גם תורת כהנים וכשמו כן הוא - חלקים רבים בספר מוקדשים לתפקיד הכהונה הן בתוך המקדש פנימה והן מחוצה לו בכל הנושא של נגיעים, טומאה וטהרה, החל מנגעי האדם עצמו וכלה בנגעי חפצים דוממים כמו בגד ובית. אבל המעמד המיוחד שניתן לכהנים ולכהונה אינו לשם עצמם, אלא לשם מתן שרות. שרות לפני הקב"ה ושרות לכל אדם מישראל שחטא ורוצה לתקן, או שנטמא או ננגע ורוצה לחזור ולהיטהר.¹ גם שרות לאדם שאירע לו דבר טוב והוא רוצה להביא קרבן תודה לקב"ה. גם שרות לכלל ישראל אשר באים בחגים ובמועדים לחוג את שלושת הרגלים או לחזות בעבודת המקדש ביום הכיפורים. לפיכך, פותח ספר ויקרא בסוגי הקרבנות השונים: עולה ונדבה, ולוקח בחשבון גם את מצבו הכלכלי והחברתי של האדם. וכבר אמרו לאגריפס המלך: קורבנו של העני קודם לקרבנך.²

והעיקר: **אדם** כי יקריב מכם קרבן. הדגש הוא על האדם שבא אל הקודש ומביא בראש ובראשונה את עצמו: את חרטתו על שחטא ואשם, או את שמחתו ביום חג ומועד, וגם סתם ככה קרבן נדבה על חיי יום יום, על שזכה האדם לעוד יום של חיים ועשייה.

ובכל הקרבנות נמצא הפועל להודות או להתוודות ששורש אחד להם. יד"י שנחלק אח"כ בשם הפועל להודאה באשמה לעומת הודיה על מתנה או יום טוב; ועדיין בשפתנו היום, אדם פותח את היום במודה אני לפניך מלך חי וקיים, או חס וחלילה אם נתפס אדם בעבירה הוא מודה באשמה אם ברצונו להקל בעונשו, בשניהם: אני מודה. אם איננו טועים, רק בשפה העברית להודות ולהתוודות באים מאותו שורש. וכבר אמרו חכמים: "לעתיד לבוא, כל הקרבנות בטלים וקרבן תודה אינו בטל לעולם".

ואז, לאחר שלמדנו בשלושה פרקים מתחילת הפרשה את כל סוגי הקרבנות והמצבים של עולה ונדבה, בא פרק ד ופותח במילים: "נפש כי תחטא בשגגה". מי היא נפש זו? בפשטות, כל אדם שטעה וחטא בשגגה ורוצה כעת לתקן ולהיסלח. באה התורה ומחדשת לנו שמדובר בראשי העם ומנהיגיו:

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם ... ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ... אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחַטָּא וְעָשָׂה אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ בְּשִׁגְגָה וְאִשִּׁים". מי הם אישים אלה? הכהן המשיח הוא הכהן הגדול שנמשח בשמן משחת הקודש והוא ראש כפרה לכל האחרים, "כל עדת ישראל" הם הסנהדרין – עיני העדה", בית הדין הגדול שהורה דבר הלכה בטעות. והנשיא אשר יחטא, הוא המלך. רק לאחר שלושה אישים נכבדים אלה מגיע האדם הפשוט: "וְאִם נֶפֶשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בְּעִשְׂתָּהּ אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְאִשִּׁים".

לשגגת בית הדין הגדול מוקדשת מסכת שלימה בתלמוד היא מסכת הוריות.³ על נשיא שחטא אומרת תוספתא בבא קמא ומובא בגמרא ובפרשני המקרא על הפסוק: "אשר נשיא יחטא – אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן חטאת על שגגתו".⁴ ועל הכהן המשיח הוא הכהן הגדול אומר מדרש ויקרא רבה: עלובה היא המדינה שהרופא שלה חולה.

ומעיר פירוש כלי יקר שעל בית הדין ששגג נאמר "ונסלח להם", וגם על נשיא שחטא כתוב: "ונסלח לו". אבל על הכהן הגדול לא כתוב שנסלח לו. והוא מסביר זאת כך: "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, פירש רש"י שחטאו אשמת העם הוא, שהם תלוין בו לכפר עליהם ונעשה מקולקל. ויותר נכון לפרש לאשמת העם שהוא בכלל מחטיא הרבים, כי ממנו יראו וכן יעשו בקל וחומר. על כן לא נאמר בו "ונסלח לו", כי אף על פי שהקרבן יספיק להסיר מעליו חטאו וסר עונו, מכל מקום נשאר עדיין רושם חטא הרבים התלוי בו ולזה אין סליחה". ודווקא למלך שהוא סמכות שלטונית ולא רוחנית, כן נסלח "לפי שאין למידין ממנו אחרים כלל ואדרבא תולין חטא בנשיאותו, לומר שבעבור שנהג נשיאותו ברמה על כן בא לידי חטא. כי הכל יודעין שגסות הרוח שבאדם מעבירו על דעת קונו ואם כן אין למידין ממנו החטא". וגם על בית הדין שחטא שאמנם כתוב שנסלח להם מפרש

¹ וכשמה קובל לפני הקב"ה: "כך הוא כבודו של אהרון אחי להיות רואה את הנגיעים?" עונה לו הקב"ה: "ולא נהנה מִבְּנֵי עֲשִׂירִים וארבע מתנות?" (ויקרא רבה טו ח). ראו דברינו [האוכל מן הקור לוקה מן הקורה](#) בפרשת תזריע.

² ויקרא רבה ג ה, מובא בדברינו [אגריפס המלך](#) בפרשת שופטים.

³ ראו הדף [אם כל עדת ישראל ישגו](#) בפרשת ויקרא.

⁴ ראו הדף [אשר נשיא יחטא](#) בפרשת ויקרא.

כלי יקר: "לומר שאף על פי שנאמר "ונסלח להם" מכל מקום אין זה סליחה, שהרי חטאת הקהל הוא ואותו רושם נשאר קיים. וכאילו אמר שהכל נסלח להם, חוץ ממה שחטאת הקהל הוא - אותו חטא נשאר קיים. וכל זה אזהרה גדולה למורי הוראות ולגדולי ישראל שיהיו נזהרים במעשיהם ביותר "כי שגגת תלמוד עולה זדון", כי מה שהוא עושה בשוגג גורם שממנו יראו וכן יעשו במזיד כי לא ידעו ששגגה הוא להם".

זו גדולתה של התורה ששמה דגש נכבד על חטאי ראשי האומה ולא פוטרת אף נציג ציבור, נכבד ככל שיהיה, מהדין ומהצורך בסליחה. וזו גדולתם של פרשני המקרא שמלמדים אותנו לקרוא בעיון את פסוקי התורה.

שבת שלום
מחלקי המים